

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

Column Jan van Ginkel

Water- en natuurtuinieren

De droogte van de afgelopen tijd stemt tot nadenken (als ik dit schrijf zitten we er nog middenin en ik hoop dat wanneer u dit leest niet meer ...). Zoals over onze afhankelijkheid van water, om preciezer te zijn: van grote hoeveelheden zoet water. Er moeten nu maatregelen worden genomen zodat bij toekomstige droogte van een dergelijke omvang geen tekort meer kan ontstaan van oppervlakte- en grondwater. Wie had kunnen denken dat in Nederland-Waterland dit een punt van zorgwekkende aandacht is geworden. Des te zorgelijker in het besef dat de kansen op langdurige hitte en droogte alleen maar toe lijken te nemen door de klimaatsverandering.

Tot ver in de negentiende eeuw hadden in de dorpsgemeenschappen de zandgraven (volmachten van de boermarke met een bijzondere taak) de opdracht het stuivende zand te bedwingen en mochten zij boeren die zich niet aan de regels hielden aanklagen. Wie niet meewerkte aan de vastlegging van stuifzand of zelf de verstuiving in de hand werkte, mocht rekenen op bestraffing. Dat kon je gebeuren als je toch te veel plaggen op de droge heide stak of jouw aandeel in de aanleg en het onderhoud van bossen en wallen verzaakte. Boetes in de vorm van baar geld of een vat bier voor de boerschap werden je deel. Maar zwaarder woog de mentale veroordeling, want door jouw asociale gedrag bracht je het inkomen van menige buurman in gevaar. Een vergelijking met het overdag beregenen en sproeien is snel gemaakt.

En zo rijden vandaag de dag de medewerkers van het waterschap rond om te controleren of de inwoners zich houden aan de regels. Die variëren van streek tot streek. Rond Orvelte verkeren we in de luxe positie dat het Oranjekanaal tot barstens toe gevuld is en ook de sloten in ruime mate worden gevuld met water uit het IJsselmeer. Maar ik heb uit het regionale nieuws begrepen dat ook hier de vanzelfsprekendheid vanaf gaat, als de waterstand in het IJsselmeer verder gaat zakken. Voor de vulling van de voormalige Zuiderzee is de aanvoer van water door Rijn en IJssel bepalend. Kun je nagaan hoe afhankelijk wij zijn van smeltwater uit de Alpen en regen in het hele stroomgebied. Dit maakt ons kwetsbaar en hopelijk voorzichtig. Door deze droogte wordt eens te meer onderzocht of we het teveel aan water

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

Orveltejournaal

in de natte periodes meer en beter kunnen opslaan in plaats van zo snel mogelijk afvoeren. Misschien dat we nu overgaan tot drastische daden en de opslag van (grond)water op grote schaal uitvoeren. Aan de lage randen van Drenthe zijn 'overloop'bekkens aangelegd, om in natte tijden steden als Meppel en Groningen voor overstroming te behoeden. Dat is weliswaar met een ander doel, maar de ene hand kan de andere wassen. Wat eerder het beste werd geacht voor de landbouw, namelijk die snelle afvoer van water, staat nu eindelijk fundamenteel ter discussie.

De actieve invulling van waterbesparing door burgers – altijd al een goeie zaak – is nu wenselijker dan ooit. Wat is er mis met een gazon dat zo geel wordt als graan? Ik zie vooral de voordelen. We kunnen de maaimachine in de schuur laten staan, na een zeer werkzaam voorjaar. De grasplantjes gaan in rust en sterven af voor zover het kwetsbare doorgefokte gazonrassen betreft. Daardoor komt er meer ruimte voor kruiden als smalle weegbree, varkensgras, biggenkruid en ereprijs. Ook die planten trekken zich nu terug, maar komen in het volgend voorjaar des te meer tot hun recht. Tenzij ... wij onder aanvoering van de tuincentra de monocultuur van onze gazons (en bermen) met grove kunstgrepen willen herstellen. Dan zijn we duidelijk niet aan het natuurtuinieren.

Het mooiste voorbeeld van natuurtuinieren las ik in de krant. Op de Veluwe wil men de populatie van de zeer zeldzame kleine heidevlinder voor uitsterven behoeden door in de heide 'nectarkroegen' aan te leggen: kuipen vol bloeiende planten waar de vlinders hun honger kunnen stillen. Door de droogte is de bloei van de struikheide namelijk zo minimaal dat deze vlinder ter plekke dreigt uit te sterven door het gebrek aan voeding. Dit is Nederland op zijn smalst, of breedst, het is maar hoe je het bekijkt. Ik zie geen verschil met het besproeien van ons gazon, althans wat betreft mentaliteit. Zij het dan dat in het ene geval het belang van dieren vooropstaat en in het andere het esthetisch doel van eeuwig groene gazons. We willen koste wat het kost behouden wat we hebben en staan vreemd en argwanend tegenover verandering.

Maar aan verandering valt niet te ontkomen. Wie nu nog voor een prikje all inclusive gaat vakantievieren met een vliegtuigvlucht naar weet ik wat voor oord, sluit zijn ogen voor zijn onevenredige bijdrage aan de klimaatsverandering. Doordat onze regering, hoe liberaal ook, daar niets aan wil doen en zelf niet verder wil kijken dan de eerstvolgende verkiezingen, kun je dat iemand niet kwalijk nemen. Of toch wel?

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

Op mijn erf ben ik volop aan het natuurtuinieren, overigens zonder kwistig te zijn met water. Ik verwacht dat de meeste planten volgend jaar in meer of mindere mate terugkomen. Verdorring is immers een mechanisme om te overleven. Wel bezondig ik mij aan het voeren van vogels, eekhoorns en sinds een paar weken van twee egels. Ook die oogsten mijn bewondering voor hun veerkracht in deze barre tijden.

Door de droogte ben ik weer eens bepaald bij de nietigheid van de mens met al zijn kennis en techniek. Dat tracht ik op mijn manier onder woorden te brengen met dit korte gedicht:

Kleine sprinkhaan springt
in 't wilde weg en klampt zich
vast aan slappe halm.

